

بسمه تعالی

آئین‌نامه تشخیص شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان

مقدمه:

بر اساس ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب هیئت محترم وزیران به شماره ۱۴۱۶۰۲/ت۱۳۴۵۱۳-هـ مورخ ۹۱/۸/۲۱، آئین‌نامه حاضر جهت تشخیص شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان به تصویب «کارگروه‌های ارزیابی و تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و نظارت بر اجرا» رسید.

ماده ۱- تعاریف

۱- **شرکت:** شرکت یا مؤسسه‌ای که بصورت خصوصی یا تعاونی تمامی مراحل قانونی ثبت شرکت‌ها را در داخل کشور به اتمام رسانده باشد.

۲- **شرکت دانش‌بنیان:** شرکت یا مؤسسه خصوصی یا تعاونی است که به منظور هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم افزارهای مربوط تشکیل می‌شود.

شرکت‌های دولتی، موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و نیز شرکت‌ها و موسساتی که بیش از پنجاه (۵۰) درصد از مالکیت آنها متعلق به شرکت‌های دولتی و موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی باشد، مشمول حمایت‌های این قانون نیستند.

۳- **سامانه:** درگاه الکترونیکی متمرکزی است که اطلاعات شرکت‌های متقاضی، جهت بررسی در آن وارد می‌شود.

۴- **کارگروه:** کارگروه «ارزیابی و تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و نظارت بر اجرا» موضوع ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی «قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات»

۵- **کالاهای و خدمات دانش‌بنیان:** کالاهای و خدماتی که مبتنی بر فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان بوده و با تصویب کارگروه در فهرست حوزه‌های کالاهای و خدمات دانش‌بنیان محسوب می‌شود.

۶- **تحقیق و توسعه:** مجموعه فعالیت‌های خلاق و ابتکاری است که بر اساس یک روش اصولی و نظام‌مند تقاضا محور جهت افزایش ذخایر دانش و استفاده از آن ذخایر برای کاربردهای جدید صورت می‌پذیرد.

۷- **کارگزاران:** به آن دسته از نهادها، سازمانها و دستگاههایی اطلاق می‌شود که به منظور تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان توسط کارگروه انتخاب می‌شوند.

ماده ۲- شاخص‌های تشخیص «شرکت‌های دانش‌بنیان»

شاخص‌های تشخیص شرکت‌های دانش‌بنیان، به دو دسته شاخص‌های عمومی و اختصاصی تقسیم می‌شوند. شرکت‌های متقاضی باید علاوه بر شاخص‌های عمومی، شرایط مشخص شده در یکی از سه دسته شاخص‌های اختصاصی را نیز احراز نمایند.

۱- شاخص‌های عمومی

۱-۱- حداقل دو سوم از اعضای هیأت مدیره شرکت، حداقل دو مورد از شرایط ذیل را احراز کنند:

۱-۱-۱- حداقل دارای مدرک کارشناسی باشند.

۱-۱-۲- حداقل ۳ سال سابقه فعالیت کاری یا علمی در حوزه فعالیت شرکت [1] و یا سابقه مدیریتی [2] داشته باشند.

۱-۱-۳- دارای حداقل یک اختراع ثبت‌شده ارزیابی شده داخلی [3] یا یک اختراع بین‌المللی مرتبط با حوزه کاری

شرکت باشند. [4]

۱-۲- حداقل نیمی از درآمد شرکت در یک سال مالی گذشته شرکت، ناشی از فروش فناوری، کالا و یا خدمات

دانش‌بنیان (شامل خدمات تحقیق و توسعه و طراحی مهندسی مرتبط با فهرست کالاهای دانش‌بنیان و خدمات تخصصی دانش‌بنیان) آن شرکت از طریق قرارداد باشد.

تبصره: شرکت‌هایی که در مرحله تجاری‌سازی اولین کالای دانش‌بنیان خود هستند، در صورتی که دارای تولید پایلوت موفق باشند، و استانداردهای لازم را از مراجع ذیصلاح داخلی یا بین‌المللی کسب کرده باشند، و دارای بازار مطمئن و یا اعلام نیاز معتبر همراه با قرارداد تولید کالا باشند، از رعایت بند ۱-۲ مستثنی هستند.

۱-۳- سابقه بیمه پرداختی برای حداقل ۳ نفر از کارکنان تمام‌وقت شرکت، حداقل ۶ ماه باشد.
تبصره: پرونده شرکت‌هایی که در عمل به تعهدات خود دارای سابقه سوء هستند (تسهیلات، حمایت‌ها، مالیات، بیمه و...)، طبق دستورالعمل پیوست بررسی خواهد شد.

۲- شاخص‌های اختصاصی

شرکت متقاضی باید علاوه بر دارا بودن شاخص‌های عمومی، واجد کلیه شرایط اختصاصی در یکی از دسته‌بندی‌های زیر نیز باشد:

۱-۲- شرکت‌های تولیدکننده کالاهای دانش‌بنیان

۱-۱-۲- شرکت باید تولیدکننده کالا یا کالاهای دانش بنیان مطابق «فهرست کالاهای دانش‌بنیان» مصوب کارگروه باشد که در (۲) سال گذشته آنها را در قالب کالاهای جدید یا ارتقا یافته عرضه کرده و دانش فنی آن را بواسطه انتقال یا ایجاد دانش فنی، از طریق فعالیت‌های تحقیق و توسعه، نهادینه و بومی‌سازی کرده باشد.

تبصره: کالاهای جدید یا ارتقا یافته شرکت، دارای تأییدیه‌ها و استانداردهای داخلی (در صورت وجود) یا جهانی بوده و در صورت موجود نبودن استاندارد، تأیید بهره‌بردار ذی‌صلاح را کسب کرده باشد.

۲-۱-۲- نسبت نیروی انسانی تمام‌وقت در بخش‌های غیرپشتیبانی شرکت با درجه کارشناسی و بالاتر فعال در بخش‌های مرتبط با تولید کالاهای دانش‌بنیان شرکت، به کل کارکنان تمام وقت، حداقل (۳۰) درصد باشد.

۳-۱-۲- شرکت دارای عملکرد تحقیق و توسعه فعال، با هزینه‌کرد تحقیق و توسعه حداقل معادل (۷) درصد فروش سالیانه شرکت باشد.

۲-۲- شرکت‌های تحقیق و توسعه و خدمات طراحی مهندسی

۱-۲-۲- فعالیت تحقیق و توسعه و یا خدمات طراحی مهندسی شرکت، مرتبط با «فهرست کالاهای دانش‌بنیان» مصوب کارگروه باشد و خروجی تحقیق و توسعه و یا خدمات طراحی مهندسی شرکت، در دو سال گذشته حداقل دو مورد، یا در یک سال گذشته حداقل یک مورد «بهبود فرآیند»، یا «تولید و عرضه کالا و خدمت ارتقا یافته یا جدید» (در قالب قرارداد) باشد.

۲-۲-۲- نسبت نیروی انسانی تمام‌وقت در بخش‌های غیر پشتیبانی شرکت با درجه کارشناسی و بالاتر فعال در بخش‌های مرتبط با خدمات تحقیق و توسعه و خدمات طراحی مهندسی شرکت، به کل کارکنان تمام وقت، حداقل (۵۰) درصد باشد.

۳-۲-۲- تولید شرکت حداکثر در حد تولید نمونه آزمایشی یا پایلوت باشد.
تبصره: واحد تحقیق و توسعه یا طراحی مهندسی منشعب از یک شرکت صنعتی، چنانچه به صورت یک شرکت مستقل حقوقی ثبت شود، می‌تواند مشمول بخش ۲-۲-۲ شود.

۳-۳- شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات تخصصی دانش‌بنیان

۱-۳-۳- خدمات آنها مطابق «فهرست خدمات دانش‌بنیان» مصوب کارگروه باشد.
۲-۳-۳- نسبت نیروی انسانی تمام‌وقت در بخش‌های غیر پشتیبانی شرکت با درجه کارشناسی و بالاتر فعال در بخش‌های مرتبط با ارائه خدمات تخصصی دانش‌بنیان شرکت، به کل کارکنان تمام وقت، حداقل (۵۰) درصد باشد.
۳-۳-۳- مجموع هزینه‌های تحقیق و توسعه مرتبط با خدمات تخصصی دانش‌بنیان ارائه شده توسط شرکت، حداقل معادل (۷) درصد درآمد سالیانه شرکت باشد.

۴-۳-۳- حداقل درآمد سالیانه شرکت از خدمات تخصصی دانش‌بنیان برابر یک میلیارد ریال (به قیمت ثابت سال ۱۳۹۱) باشد.

۵-۳-۳- در یک سال گذشته حداقل یک قرارداد ارائه خدمات تخصصی دانش‌بنیان داشته باشد.

ماده ۳- شاخص‌های تشخیص شرکت‌های «دانش‌بنیان نوپا»

تشخیص شرکت‌های «دانش‌بنیان نوپا»، بر اساس شاخص‌های پیوست این آیین‌نامه تعیین می‌شود.

ماده ۴- فرآیند اجرایی

- ۱- پس از ورود اطلاعات توسط شرکتهای متقاضی در سامانه، دبیرخانه کارگروه آنها را برای کارگزاران مربوطه ارسال می‌کند و در مدت زمان مشخصی، نتایج بررسی‌ها را از آنها تحویل می‌گیرد و به کارگروه (یا کمیته کارشناسی حسب مورد) ارجاع می‌دهد. پس از نهایی شدن بررسی‌ها، دبیرخانه کارگروه نتیجه را به شرکت متقاضی اعلام می‌کند.
  - ۲- در صورت تایید، شرکت متقاضی برای مدت ۲ سال شرکت دانش‌بنیان محسوب شده و موظف است در این مدت فرآیند رتبه‌بندی شرکت خود را، بر اساس معیارها و فرایند رتبه‌بندی مصوب کارگروه به پایان برساند.
- تبصره:** در صورتی که شرکت نتواند در مدت ۲ سال پس از تأیید دانش‌بنیان بودن، رتبه‌بندی خود را به پایان برساند، و یا در صورت عدول از شرایط مندرج در این آئین‌نامه در هر زمان، دانش‌بنیان بودن شرکت ملغی می‌شود.

این آیین‌نامه در ۴ ماده و ۵ تبصره و ۴ پیوست در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۹ کارگروه به تصویب رسید.

پیوست یک:

شاخصهای تشخیص شرکت‌های «دانش‌بنیان نوپا»

شرکت‌های «دانش‌بنیان نوپا» باید همه شاخص‌های تشخیص زیر را احراز نمایند:

- ۱- حداقل یک سال از تاریخ ثبت آن گذشته باشد.
  - ۲- حداقل دو سوم از اعضای هیأت مدیره شرکت، حداقل دو مورد از شرایط ذیل را احراز کنند:
    - ۱-۲ حداقل دارای مدرک کارشناسی باشند.
    - ۲-۲ حداقل ۱ سال سابقه فعالیت کاری یا علمی در حوزه فعالیت شرکت [5] و یا سابقه مدیریتی [6] داشته باشند.
    - ۳-۲ دارای حداقل یک اختراع ثبت شده ارزیابی شده داخلی [7] یا یک اختراع بین‌المللی مرتبط با حوزه کاری شرکت باشند. [8]
  - ۳- شرکت دارای معادل ۲ نفر نیروی انسانی تمام‌وقت باشد.
  - ۴- شرکت باید تولیدکننده کالا یا کالاهای دانش‌بنیان، مطابق فهرست کالاهای دانش‌بنیان مصوب کارگروه باشد که دانش فنی آن را بواسطه انتقال یا ایجاد دانش فنی، از طریق فعالیتهای تحقیق و توسعه نهادینه و بومی‌سازی کرده باشد و یا شرکت دارای برنامه طراحی و تولید کالاهای دانش‌بنیان باشد.
  - تبصره: برنامه شرکت برای طراحی و تولید کالای دانش‌بنیان، باید به تأیید یکی از مراکز رشد یا پارک‌های علم و فناوری [9] (چنانچه شرکت در همان مرکز رشد یا پارک علم و فناوری مستقر باشد) و یا ستادهای فناوری راهبردی (چنانچه حوزه فعالیت شرکت مرتبط با موضوعات یکی از ستادهای فناوری‌های راهبردی باشد) برسد.
  - ۵- شرکت دارای عملکرد تحقیق و توسعه باشد.
- تبصره- تأیید شرکتهای «دانش‌بنیان نوپا»، دارای اعتبار یک ساله بوده و تنها برای یک دوره یک ساله (مجموعاً دو سال) می‌تواند تمدید شود.

پیوست دو:

فهرست فعالیتها و اندازه‌گیری هزینه‌های تحقیق و توسعه

الف- فهرست فعالیت‌های تحقیق و توسعه

تحقیق و توسعه^[10] (R&D): «عبارتست از انجام هرگونه کار خلاق، به طریقی نظام‌مند به منظور افزایش انباشت دانش از جمله دانش بشری، فرهنگی و اجتماعی و استفاده از این انباشت دانش برای طرح^[11] کاربردهای جدید». در این تعریف، منظور از واژه «جدید»، جدید در ایران است.

R&D سه نوع فعالیت را در بر می‌گیرد: تحقیق بنیادی ماموریت‌گرا^[12] (به دنبال کسب آگاهی از منشا پدیده‌ها و حقایق قابل مشاهده و با امید به اینکه دانش بوجود آمده در راستای حل مشکلات و شبهات استفاده شود)، تحقیق کاربردی (به دنبال کسب آگاهی که به سمت اهداف و مقاصد خاص عملی هدایت می‌شود) و توسعه تجربی (با استفاده از آگاهی‌های حاصله از تحقیقات و تجربه عملی به دنبال ایجاد یا بهبود محصولات جدید و خدمات جدید و...).

تحقیق بنیادی محض، که در آن هدف پیشبرد مرز دانش بدون هدف نیل به فواید اجتماعی و اقتصادی بلند مدت و بدون تلاش برای بکارگیری نتایج در حل مشکلات عملی، انجام می‌شود. بعنوان R&D محسوب نمی‌شود.

معیار اصلی برای تمایز فعالیت‌های R&D با فعالیت‌های مرتبط دیگر، در وجود میزان قابل ملاحظه‌ای از عنصر تازگی^[13] و حل مشکلات علمی و فنی از طریق R&D است؛ (یعنی حل مساله‌ای که برای فرد آشنا با دانش و فنون حوزه، قبلاً آشکار نبوده است) و یا ایجاد دانش جدید یا استفاده از دانش برای طرح کاربردهای جدید است.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از فعالیت‌های R&D در قالب چند دسته کلی، ارائه شده است؛ در موارد زیر، محصول شامل کالا و خدمات می‌باشد و فرآیند تولید نیز، شامل فرآیندهای تولید کالا و خدمات است.

معیارها و مصادیق	دسته اصلی
در فعالیتهای صنعتی اگر هدف، بهبود بیشتر محصول یا فرآیند تولید باشد، در این صورت این فعالیتهای R&D است؛ اما اگر محصول یا فرآیند تولید یا رهیافت، بطور اساسی تعیین شده است و هدف اصلی، توسعه بازار، انجام برنامه‌ریزی پیش تولید یا ایجاد یک سیستم تولید یا کنترل معمولی، که بدون مشکل کار کند، باشد این فعالیتهای R&D نیستند. با توجه به معیار اشاره شده، موارد زیر R&D هستند: - «نمونه‌های اولیه‌ای [14]» که برای آزمایشات مختلف محصولات یا فرآیندهای تولید، ساخته می‌شوند. - «کارخانه‌های آزمایشی [15]» که به منظور کسب تجربه و گردآوری داده‌ها انجام می‌شوند. - «تولید آزمایشی [16]» در صورتی که مستلزم انجام طراحی و کار مهندسی بیشتری روی نمونه‌های اولیه [17] بوده و با هدف بهبود بیشتر محصول انجام شود. - رفع اشکالی که نیاز به R&D دارد، ولی رفع اشکال معمولی یا با روش‌های معمولی، R&D نیست. - «R&D بازخورد [18]»، که برای رفع اشکالات فنی محصول یا فرآیند تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، انجام می‌شود. - بخشی از هزینه‌های پروژه‌های با مقیاس بزرگ و کارخانه‌های آزمایشی پرهزینه که به دلیل ماهیت «نمونه اولیه [19]» بودن آنها، صرف شده است. - «طراحی صنعتی و نقشه‌کشی [20]» شامل نقشه‌ها و طرح‌هایی که با هدف تعریف رویه‌ها و مشخصات فنی و عملیاتی محصولات یا فرآیندهای تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، انجام می‌شود. - تدوین استانداردهای فنی جدید یا اخذ و پیاده‌سازی استانداردهای فنی محصولات یا فرآیندهای تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، R&D است. - «آزمایش‌های بالینی [21]» که پیش از اخذ مجوز تولید بر روی دارو، واکسن یا درمان‌های جدید یا بطور اساسی بهبود یافته انجام می‌شود، R&D محسوب می‌شود. - انجام مهندسی معکوس در چهارچوب پروژه R&D برای توسعه یک محصول جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، R&D است. تذکر: تولید و فعالیتهای فنی مرتبط با آن که شامل پیش تولید، تولید صنعتی، توزیع کالا و خدمات فنی وابسته و بازاریابی و فعالیتهایی که در این ارتباط با استفاده از علوم اجتماعی (مانند تحقیق در مورد بازار) انجام می‌شود، همچنین رفع اشکالات تجهیزات و فرآیندهای تولید، R&D نیست.	۱- فعالیتهای صنعتی
فعالیت توسعه نرم‌افزاری بعنوان R&D محسوب می‌شود که هدف پروژه و اتمام آن، مستلزم یک پیشرفت و رفع ابهام علمی و یا فناورانه، بصورتی نظام‌مند بوده و در راستای تولید یک محصول یا فرآیند تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، باشد. فعالیتهای عادی و روتین نرم‌افزاری (مانند تطبیق نرم‌افزارهای موجود، ایجاد نرم‌افزارهای کاربردی با استفاده از روشهای فعلی، پشتیبانی از سیستم‌های موجود، عیب‌یابی سیستم‌ها و ترجمه زبان‌های کامپیوتر)، R&D نیستند.	۲- توسعه نرم‌افزار
در فعالیتهای خدماتی، پروژه‌ای R&D است که منجر به تولید دانش جدید شده و یا با استفاده از دانش (موجود) کاربردهای جدیدی را ابداع کند و مهمترین عامل برای R&D بودن این فعالیتهای، وجود عنصر تازگی در آنهاست. فعالیتهای R&D خدماتی هم می‌تواند در حوزه فنی و هم در حوزه علوم اجتماعی و انسانی، باشد.	۳- فعالیتهای خدماتی

در صورتی فعالیتهای علمی و فنی مرتبط با R&D، مانند آزمودن و کنترل کیفیت، R&D محسوب می‌شود که در راستا و در خدمت فعالیتهای R&D انجام شود. اما اگر این فعالیتها اساسا برای اهدافی متفاوت با R&D برنامه ریزی شده باشند، R&D محسوب نمی‌شوند. § مواردی مانند تست و استانداردسازی، بررسی‌های مربوط به سیاست‌گذاری (مانند تحلیل برنامه‌ها و سیاست‌ها)، گردآوری داده‌ها و پردازش و تحلیل آنها و نظایر آن در صورتی که در راستا و یا بعنوان بخشی از پروژه‌های R&D انجام شود، R&D است ولی انجام این فعالیتها برای فعالیتهای معمول، R&D نیست. § ثبت اختراع مرتبط با پروژه‌های R&D، R&D است ولی خدمات ثبت اختراع توسط موسسات مختلف R&D نیست. § امکان‌سنجی که برای بررسی عملی بودن پروژه‌های پژوهشی، انجام می‌شود R&D محسوب می‌شود. (اما امکان‌سنجی پروژه‌های مهندسی پیشنهادی با استفاده از فنون موجود، قبل از تصمیم‌گیری درباره اجرای پروژه، R&D نیست.)	۴- فعالیت‌های علمی و فنی مرتبط با R&D
در این حوزه وجود قابل ملاحظه‌ای از عنصر نو بودن یا رفع ابهامات علمی یا فنی، معیار پذیرش یک پروژه بعنوان یک فعالیت R&D، است. این عنصر ممکن است در هر یک از بخش‌های مفهومی، روش شناختی و یا تجربی پروژه مورد نظر وجود داشته باشد. فعالیتهای مرتبطی که دارای ماهیتی معمولی (و بدون نو بودن یا رفع ابهامات علمی یا فنی) هستند، را فقط زمانی می‌توان R&D حساب کرد که بخش جدایی‌ناپذیری از یک پروژه خاص R&D باشند یا به منظور کمک به چنین پروژه‌ای انجام شوند. مثلا موارد در زیر حیطه فعالیتهای معمولی بوده و R&D نیستند: گزارشات تفسیری در مورد اثرات اقتصادی ناشی از تغییر ساختار مالیاتی با استفاده از داده‌های موجود، استفاده از روش‌های استاندارد در روانشناسی برای گزینش کارکنان صنعتی و آزمودن ناتوانی خواندن در کودکان.	۵- علوم اجتماعی و انسانی
§ کلیه آموزش‌های تخصصی نیروی انسانی، شرکت در کنفرانس‌ها و سمینارها، مطالعات و دریافت مشاوره‌های تخصصی در صورتی که در راستای انجام فعالیتهای R&D باشد، R&D است. § پژوهش‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی دانشجویان دوره دکتری بر روی پروژه‌های R&D و نظارت اساتید بر این پروژه‌ها و مطالعات اساتید در راستای یک پروژه R&D مشخص، R&D محسوب می‌شوند اما خواندن و تصحیح پایان‌نامه‌های دانشجویان توسط اساتید، بعنوان R&D حساب نمی‌شوند.	۶- آموزش و کارورزی
موارد زیر در صورتی که راستای تولید محصولات جدید یا بطور اساسی بهبود یافته و همچنین فرآیندهای تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، باشند بعنوان R&D محسوب می‌شوند؛ اخذ حق استفاده از اختراعات ثبت شده^[22] و اختراعات ثبت نشده، لیسانس^[23] و دانش فنی از سایر بنگاه‌ها و نهادها در صورتی که با بومی‌سازی آنها در بنگاه همراه باشد. تذکر: این بند نوآوری در حوزه‌هایی نظیر بازاریابی (از قبیل تغییرات در شکل ظاهری محصولات) و نوآوری سازمانی را شامل نمی‌شود.	۷- کسب دانش فنی و ...
اگر فعالیتی از نوع علمی و فنی نظیر خدمات کتابخانه‌ای و رایانه‌ای و یا از نوع اداری و دفتری باشد در صورتی که منحصر برای بخش R&D انجام شود، «فعالیت حمایتی مستقیم» R&D محسوب می‌شود و کارکنان و هزینه‌های این فعالیت بعنوان بخشی از کارکنان و هزینه‌های R&D محسوب می‌شوند. اما اگر فعالیت فوق علاوه بر بخش R&D، برای تمامی بخش‌های بنگاه ارائه شود (مانند خدمات کتابخانه مرکزی سازمان)، و نیز فعالیتی مانند خدمات حمل و نقل، نگهداری، تهیه غذا و نظایر آن، که برای پشتیبانی از فعالیتهای R&D انجام می‌شود، بعنوان «فعالیت حمایتی غیرمستقیم» R&D محسوب شده و هزینه‌ی انجام این فعالیتها بعنوان هزینه‌های (سربار) R&D، در نظر گرفته می‌شود.	۸- فعالیت حمایتی R&D

منابع و مراجع:

- ۱- سازمان توسعه همکاری اقتصادی OECD (۲۰۰۲)؛ راهنمای فراسکاتی، دستورالعمل یکسان پیشنهادی سازمان همکاری و توسعه اقتصاد اروپا برای ارزیابی فعالیتهای تحقیق و توسعه تجربی. ترجمه فریبا نیک سیر، تهران: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور (۱۳۸۴).
  - ۲- سازمان توسعه همکاری اقتصادی OECD (۲۰۰۵)؛ راهنمای اسلو ویرایش سوم، رهنمودهای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه برای گردآوری و تفسیر داده‌های نوآوری؛ ترجمه فریبا نیک سیر؛ تهران: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور (۱۳۸۶).
  - ۳- علیزاده، پریسا (۱۳۹۰)؛ آشنایی با اندازه‌گیری تحقیق و توسعه براساس راهنمای فراسکاتی؛ دفتر مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی؛ تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
  - ۴- مرکز آمار ایران (۱۳۸۹)؛ نتایج آمارگیری از کارگاه‌های دارای فعالیت تحقیق و توسعه؛ تهران: مرکز آمار ایران.
- ۵ - OECD (2012); MEASURING R&D IN DEVELOPING COUNTRIES, Annex to the Frascati Manual; Paris: OECD.

ب- اندازه‌گیری هزینه‌های تحقیق و توسعه

هزینه‌های زیر در صورتی که در راستای انجام فعالیت‌های R&D (مطابق با فهرست فعالیت‌های تحقیق و توسعه در پیوست دو) باشد، بعنوان هزینه‌های R&D محسوب می‌شوند. همچنین چنانچه بخشی از هزینه‌های صرف شده توسط بنگاه، علاوه بر استفاده در فعالیت‌های R&D در سایر فعالیت‌ها نیز صرف شود (بعنوان نمونه، استفاده از آزمایشگاه برای فعالیت‌های R&D و فعالیت‌های دیگر)، در اینصورت تنها بخشی از این هزینه‌ها که صرف فعالیت‌های R&D می‌شود، بعنوان هزینه‌های R&D محسوب می‌شود.

سرفصل	اجزاء	توضیح
۱- هزینه‌های جاری	۱-۱-۱- هزینه‌های کارکنان R&D	۱-۱-۱- کلیه پرداخت‌های نقدی و غیرنقدی به کارکنان R&D اعم از شاغلان محقق یا شاغلان «فعالیت حمایتی مستقیم» ^[24] (مانند ارایه دهندگان خدمات علمی و فنی و کارکنان بخش اداری)، فعال در حوزه فعالیت‌های فهرست R&D پیوست دو. این پرداخت‌ها شامل حقوق و دستمزدها و همه هزینه‌های مربوط به کار یا مزایای شغلی مثل پاداش، استفاده از تعطیلات باحقوق، پرداخت به صندوق‌های بازنشستگی و تامین اجتماعی، مالیات بر حقوق و غیره است.
	۱-۱-۲- هزینه‌های مصرفی	۱-۱-۲- هزینه‌های سربار شامل پرداخت نقدی و غیرنقدی به شاغلان «فعالیت حمایتی غیرمستقیم» (مانند بخش خدماتی، حمل و نقل، حفاظت) و هزینه دریافت خدمات از شاغلان بیرون از بخش R&D (مانند کتابخانه سازمان یا ادارات مرکزی سازمان) و سایر هزینه‌ها مانند آب، برق، گاز، حمل و نقل و غیره که صرف فعالیت‌های فهرست R&D پیوست دو شود، می‌باشد.
	۱-۲-۱- هزینه‌های مصرفی	شامل هزینه خریدهای غیرسرمایه‌ای مانند کتاب، اشتراک کتابخانه‌ها، هزینه ساخت نمونه‌های اولیه، ملزومات آزمایشگاهی (مواد شیمیایی، حیوانات آزمایشگاهی و ...)، هزینه‌های اخذ مشاوره‌ها، آموزش‌های تخصصی، دریافت خدمات علمی و فنی (مانند خدمات آزمایشگاهی) می‌باشد با این شرط که همه این موارد باید صرف فعالیت‌های فهرست R&D پیوست دو، شود.
۲- هزینه‌های سرمایه‌ای R&D	۱-۳- سایر هزینه‌ها	هزینه‌های ثبت اختراع پروژه‌های R&D مطابق با فهرست R&D پیوست دو. هزینه‌های ثبت طرح‌های صنعتی ^[25] .
	۲-۱- زمین و ساختمان	شامل هزینه‌های خرید زمین (بعنوان نمونه زمین‌های آزمایش، مکان آزمایشگاه‌ها و کارخانه‌های آزمایشی) و ساختمان‌های ساخته یا خریداری شده و همینطور هزینه‌های اصلاحات اساسی و تعمیر و تغییر این ساختمان‌ها است.
	۲-۲- ابزار و تجهیزات و نرم افزار	شامل: الف- ابزار و تجهیزاتی که مصرفی نیستند و ماهیت کالاهای سرمایه‌ای دارند مانند کامپیوتر و تجهیزات آزمایشگاه. ب- نرم افزار رایانه که جداگانه قابل تشخیص است و برای اجرای فعالیت‌های R&D استفاده می‌شود اما نرم افزاری که برای کاربرد در خلال یک پروژه R&D، طراحی می‌شود، در بخش هزینه‌های جاری درج می‌شود.
	۲-۳- کسب دانش فنی و ...	موارد زیر در صورتی که راستای تولید محصولات جدید یا بطور اساسی بهبود یافته و همچنین فرآیندهای تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته باشند، R&D هستند؛ اخذ حق استفاده از اختراعات ثبت شده ^[26] و اختراعات ثبت نشده، لیسانس ^[27] و دانش فنی از سایر بنگاه‌ها و نهادها. تذکر: این بند، نوآوری در حوزه‌هایی نظیر بازاریابی (از قبیل تغییرات در شکل ظاهری محصولات) و نوآوری سازمانی را شامل نمی‌شود.

پیوست سه:

فهرست فعالیت‌های اصلی (غیر پشتیبانی) و فعالیت‌های پشتیبانی در شرکت‌های دانش‌بنیان

فعالیت‌های اصلی (غیر پشتیبانی)	فعالیت‌های پشتیبانی
۱. فعالیت‌های مدیریت ارشد از جمله: برنامه ریزی راهبردی	۱. منابع انسانی، از جمله: جذب، آموزش، پاداش و ارتقاء مالی و حسابداری
۲. برنامه‌ریزی تولید و مدیریت پروژه	۲. حراست و نگهداری
۳. عملیات تولید و پردازش ورودی ها به منظور تبدیل به محصول	۳. فناوری اطلاعات و پشتیبانی شبکه
۴. ارتباط با تامین کنندگان (از جمله: شناسایی، مذاکره و ارزیابی تامین کنندگان و تدوین برنامه های خرید)	۴. انبار و کنترل موجودی
۵. بازاریابی برای فروش، اخذ پروژه‌ها، انجام مذاکرات و برنامه‌ریزی مشتریان	۵. تعمیرات و نگهداری عمومی
۶. تحقیق و توسعه	۶. روابط عمومی و تبلیغات عمومی
۷. آزمایش، ساخت نمونه اولیه[28]، تست، کنترل کیفیت	۷. کارپردازی و خرید تجهیزات و مواد اولیه و ملزومات اداری
۸. تامین مالی و جذب سرمایه برای طرحها	۸. امور حقوقی
۹. ارائه خدمات آموزشی به مشتریان	۹. خدمات گمرکی و بازرگانی
۱۰. ارزیابی و مطالعات امکان سنجی	۱۰. امور خدماتی از جمله نظافت، آبدارخانه
۱۱. خدمات تخصصی پس از فروش	۱۱. انجام بسته بندی
۱۲. مدیریت فناوری از جمله ارزیابی، پیش بینی، قیمت گذاری، انتقال و تجاری سازی فناوری	۱۲. توزیع محصولات و سازمان دهی شبکه توزیع
	۱۴. فعالیت‌های مربوط به سلامت، ایمنی و محیط زیست[29]، از جمله: ارزیابی اثرات زیست محیطی محصولات، ارزیابی ریسک‌های آینده و رسیدگی به شکایات
	۱۵. مدیریت دانش از جمله مستند سازی دانش، ایجاد شبکه های دانشی برای خلق و اشاعه دانش.

پیوست چهار:
دستورالعمل بررسی سوءسابقه شرکتها

ماده ۱- شرکت‌هایی که سوءسابقه و تخلفات مکرر در عمل به تعهدات خود داشته‌اند (تسهیلات مالی و حمایت‌ها)، از شمول بررسی در قالب «آیین‌نامه تشخیص شرکت‌های دانش‌بنیان» خارج می‌باشند.

ماده ۲- اعضای کارگروه، مشخصات شرکت‌هایی را که در تعامل با آنها، از انجام تکالیف قانونی و تعهدات خودداری کرده‌اند، در اختیار کارگروه قرار می‌دهند.

تبصره: صندوق نوآوری و شکوفایی از طریق اخذ اطلاعات از سایر نهادهای مالی، سابقه مالی شرکت‌های دارای سوء سابقه را استخراج و در اختیار کارگروه قرار می‌دهد.

ماده ۳- در صورت تشخیص کارگروه، دبیرخانه کارگروه می‌تواند از سایر مراجع ذیربط نیز استعلام‌های لازم را دریافت دارد. دبیرخانه کارگروه می‌تواند برای این منظور از کارگزار یا کارگزاران معتمد و صاحب صلاحیت استفاده نماید.

ماده ۴- در صورت اعتراض شرکتها، کارگروه (یا کمیته کارشناسی) بررسی و تصمیم‌گیری نهایی را انجام خواهد داد.

ماده ۵- شرکت‌های دانش‌بنیانی که تخلفات مکرر در عمل به تعهدات خود داشته باشند (تسهیلات مالی و حمایت‌ها)، تاییدیه دانش‌بنیان بودن آنها لغو می‌شود.

ماده ۶- پس از گذشت شش ماه از اجرای این دستورالعمل، اصلاحات و نکات تفصیلی لازم از سوی کارگروه مصوب و اضافه شود.

-
- [1] علاوه بر تحصیل در دوره کارشناسی
- [2] مدیرعامل یا مدیر بخشی از یک شرکت یا سازمان
- [3] اختراعات تأیید شده از سوی ۱- بنیاد ملی نخبگان، ۲- سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران، ۳- کمیسیون عالی ثبت اختراعات، اکتشافات و نوآوریهای صنایع دفاعی و مراکز تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح، ۴- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- [4] اختراعات ثبت شده از سوی چند نفر به صورت مشترک نیز مشروط بر آنکه عضو هیأت مدیره دارای سهم موثر حداقل ۳۰ درصدی باشد، قابل قبول است.
- [5] علاوه بر تحصیل در دوره کارشناسی
- [6] مدیرعامل یا مدیر بخشی از یک شرکت یا سازمان
- [7] اختراعات تأیید شده توسط سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران، بنیاد ملی نخبگان، کمیسیون عالی ثبت اختراعات، اکتشافات و نوآوریهای صنایع دفاعی و مراکز تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح، یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- [8] اختراعات ثبت شده از سوی چند نفر به صورت مشترک نیز مشروط بر آنکه عضو هیأت مدیره دارای سهم موثر حداقل ۳۰ درصدی باشد، قابل قبول است.
- [9] دارای مجوز از وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- [10] لازم به ذکر است؛ در اینجا منظور از تحقیق و توسعه، تعریف تحقیق و توسعه تجربی بر مبنای راهنمای فراسکاتی مد نظر است. اگرچه تغییرات اندکی در مصادیق آن متناسب با وضعیت کشور، اعمال شده است.

[11] devise

[12] Oriented basic research

[13] novelty

[14] Prototypes

[15] Pilot plants

[16] Production Trial

[17] Prototypes

[18] Feedback R&D

[19] Prototypes

[20] Industrial design & drawing

[21] Clinical trials

[22] patent

[23] licences

[24] در جدول فهرست R&D، فعالیتهای حمایتی مستقیم و غیرمستقیم، توضیح داده شده‌اند.

[25] شامل هرگونه ترکیب خطوط یا رنگها و هرگونه شکل سه بعدی با خطوط، رنگ

ها و یا بدون آن، به گونه ای که ترکیب یا شکل یک فرآورده صنعتی یا محصولی از صنایع دستی را تغییردهد. (موضوع ماده

۲۰ قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علایم تجاری، مصوب ۱۳۸۶)

[26] patent

[27] licences

Prototype[28]

Health, Safety, and Environment (HSE)[29]